بەکورتی12: بیانووهێناوە(بەهانەهێنانەوە) بیرکردنەوەی دەوڵەت.. ئازاد حەمە

بیانووهێناوە(بەهانەهێنانەوە) Excuse بە شتێک یان بیانووگرتن(بەهانەگرتن) بە کەسێک کردێکە لە بیرکردنەوە. بەیە بیانوو(بەهانە)داتاشین بیرکردنەوەی دەوڵەت و پەیبردنیش بە بەهانە(بیانوو)کۆششێکە بۆ گوتنی راستی، لە مەرجیش نییە بیانووەکە بمانگەیەنێت بە راستی. لێرە بەڵگە پێویستە. واتە بەهانە دۆزینەوە دوای کردن و رووداونی شتێک دێت. زۆربەی بەهانەگرەکانیش بەهانە وەک چەکێک بەکاردێنن بۆ بەراستییکردنی ئەوەی کراوە یان گوتراوە.
گرنگە بزانیین: بیانوو(بەهانە) بۆ هەیە؟ شتێکی رەوایە؟ بیانوو پێویستە یان پینەوپەڕۆیە لە قسەکردندا؟ جیاوازیی لەنێوان بیانووهێناوە(بەهانەهێنانەوە) و پاساوهێنانەوەJustification دا هەیە؟ بیانوو(بەهانە) و داوایلێبووردن چیی کۆیاندەکاتەوە؟ بیانووی بێ بنەما چیدەگەیەنێت؟ دانی بیانوو بەکەسێک بۆ ئەنجامدانی کارێکی نەخوازراو رەوایە؟ کەی بیانووهێنانەوە قێزەوەندەبیت؟ بیانووی ڕاستەقینە چییە؟ بیانووهێنانەوەی لۆجیکیانە و نالۆجیکیانە بوونی هەیە؟
بیانووهێناوە (بەهانەهێنانەوە) چییە؟ بیانووهێناوە پرۆسەیەکی زمانەوانییە وبوونیشی لەخۆڕا نییە. هەموو بیانوویەکیش هۆکارێکی لەپشتەوەیە. ئارمانج لە بیانووهێنانەوە پاساویشە بۆ کردن و یان گوتن و ڕووداونی شتێک. لە بیانووەکە دەشێت قبووڵکرێت و دەشێت قبووڵنەکرێت. بەمجۆرە، بەکاربردنی بیانوو(بەهانە)واتە بەکاربردنی هۆکار؛ کەکردنەوەی هۆکار وەک پاڵپشتییەک بۆ ئەو کردارە خراپەی کراوە، جا درەبەت یان توندوتیژی و….
کەواتە بابزانین هۆکار چییە؟هۆکار لە لۆجیکدا شوێنی دیارە، بەکاردەبرێت تا شتێک شیکرێتەوە یان پاساویبەهێنرێتەوە. کاتێک هۆدەنینەوە واتە پشتگیری لە بیانوویەک دەکرێت. کاتێک هۆکار دەهێنرێتەوە رەوایەتی بە کرداریک یان بیرکردنەوەیەک دەدرێت. هۆکارەکە بۆئەوەشە تا ئەو کردارە یان هەڵوێستە وەک راستییەک ببینرێت. کاتێک خوێندکارێک نمرەکەی زۆر کەمە، لە بەردەم

مامۆستاکەی هەوڵدەدات خۆی وانیشاندەدات، کە غەدریلێکراوە، ئەمە بەئەوەشە، کە سزای مامۆستاکە بەخۆی راکێشێت.

خواروخێچی لە بیانووهێنانەوە (بەهانەهێنانەوە) بە کەسێک یان چەنینەنی رووداونی شتێک بیانوو(بەهانە) نالەجیکییدەکات. بۆنموونە بیانووهێنانەوە بە ستەمکاری، زۆرداریی و دڕندەیی. زۆرجاریش بەم جۆرە بیانوو دەخەینەڕوو: بەبیانووی ئەوەی کە… . بەشمان هەیە پاساو لە بیانوو بەمشەوەیە جیابکەینەوە: بیانوو هێنانەوە بە هەندێک کردەوە ئاسان نییە، بەڵام لە حاڵەتی ئەوەی بە رزگارکردن بێت ڕەوایە. بۆنموونە، کاتێک بێستانێک دەسوتێت بەبیانووی ئەوەی، کە ئەسپەکان دەربازکەیت لە سوتان دەکرێت دەرگای بێستانەکە بشکێنیت و بچیتە ژوورەوە.

بیانووهێنانەوە داوای لێبوردن(عذر، Excuse) یش لەخۆدەگرێت. ئەمە ئەوکاتە ڕوودەدات، کە بیانوو جێگای لێبووردن دەگرێتەوە. هاوکات لە بیانوودا خۆدزینەوەش بوونی هەیە. بەشێکی زۆریش لە داوای لێبووردنەکان لە فۆرمی بیانوو خۆیان دەردەخەن و داکۆکیشن لەوەی کراوە، یان گوتراوە.

ئەوەشمان بیرنەچێت، "کاتێک هەڵە دەکرێت، هەوڵدەدەین بەرپرسیارێتی و لۆمە(سەرزەنش) دابەش بکەین، داوای لێبوردن دەکەین، یان چاوەڕوانی داوای لێبوردن دەکەین. ڤێتگنشتەین، ئەمە ناودەنێت "یاری داوای لێبوردن". ئەو داوای لێبوردنەی دەکرێت، دەبێت بە هەموو ئەوانەی لە پرۆسەی داوایلێبوردنەکەدا بەشدارن مانادار بێت".

بەپێی ئەوە بێت، کە لای سەرەوە باسکرا "بیانوو هەڵکارەکە، بەرگرییەکە: "نەمتوانی بێم، چونکە هەڵامەتم هەبوو." داوای لێبوردن بە واتایەکی ڕەسەن داوای لێبوردنکردنە لە کەسێک دەکرێت کە پاساو قبوڵ بکات".

ئەمەو بیانوو بەمانایPretext (ذریعة)یش دێت. لەم حاڵەتەدا بیانوو هەڵکارەکە بە پاساوهێنانەوە، کە لەکاتی بەرگریدا بەکاردەبرێت. بەپێی پێەپگرتن (پێەپهێنانەوە) جیایە لە بیانووگرتن، چونکە بە پێەپگرتن پەیوەستی بە بیانوو پەیوەستە. سەرباری ئەوە، لەناو پرۆسەی بیانووهێنانەوەدا گرۆوێک بوونی هەیە، ئەو کەسەی بیانووکە دەهێنێتەوە ئامانجی ئەوەیە بە مەبەستی خۆی بگات. زۆرجاریش بیانووهێنانەوە بە بردنەوەی گرەوە لەو کەسەی بیانووکەی لێدەگیرێت.

ئەوەش دەڵێین: بیانوو دەکرێت لاوازبێت. لە بیانوو کە یاسایی بوو دەرگا لە لاوازی بیانوو دادەخات. یاساییبوونەکە لاوازییەکە لادەبات. ئەوکاتەش کە بیانوو بەیاساییدەکرێت، هەموان لە بەردەم زەبری یاسا

بیانومان نامێنێت. بەڵام لە سیاسەتدا زۆرجار واباوە، کە بە بیانووی شتێکەوە یان دوور لە بەهانەهێنانەوەوە کارێک دەکرێت. بۆنموونە هەموو بیانووهێناوەی لۆجیکییمان دەوێت بۆ ڕووداوەکانی 16ی ئۆکتۆبەر، بۆ ئەوانەی پێیانوایە ریفراندۆم پێویست نییە، بۆ هۆلۆکۆستی جوولەکە لەماوەی جەنگی جیهانیی دووەم و ..تاد.
گەلێجاریش بەرامبەر بەوەی گوتراوە یان کراو▯ د▯▯▯ن: بیانوومەگرە، پەڵپمەگرە. ئەمە کاتێک روودەدات، کە پێمانوابێت بیانووهێنانەوە شت دەگۆڕێت. وەکیتر، بیانووبڕینیش بە کەسێک پ▯▯پ▯نەهێشتنە بەو کەسە.
بیانوو پێویستی بەوەیە قبووڵبکرێت. کاتێک دەڵێین: بێ هیچ بیانوو▯ک ئەو کارەی کردوو▯، ئەمە بەو مانایەدێت گەر بیانوو هەبایە تێگەیشتنێک دروستدەبوو. باشە، لۆجیکیی بومەلەرزە بیانووهێنانەوەی دەوێت؟ بەڵێ. دیارە ئەوەی، کە عەقڵ پەسەندیدەکات دروستە. ئەی نەفرەتی ئیسلامیستەکان لە جوولەکە لۆجیکی تیایە؟ نەخێر. چونکە نەفرەتەکە لێوانلێوە لە نالۆجیکییبوون، لە ڕق و سۆز، کە ئەوانە هەرهەموو بەدەرن لە لۆجیکییبوون..
باشە بیانووهێناوە(بەهانەهێنانەوە) دەکەوێتە کوێی عەقڵەوە؟ هەموان دەزانیین، کە لە لۆجیکدا شتێک هەیە پێیدەڵێن هەڵهێنجان Deduction، ئەمە بەرهەمی خستنەگەڕی عەقڵە بۆ گەیشتن بە ئاکامگیریی. لێرەدا پێویستمان بە ئاکامی، یان دەرئەنجامی، دروستە. هەڵهێنجان رێگایەکێشە بۆ بە بەڵگەگەیشتن. ئەو بەڵگەیەی بەم رێگایە پییدەگەین بی غەش، دروست و باوەرپێکراوە.
دوا دیتنمان تایبەت بە بیانووهێناوە(بەهانەهێنانەوە) ئەوەیە،کە بیانووهێنانەوە بۆ کردارە نالۆجیکییەکان یەکێکە لەو کێشانەی دەروونناسان زۆر لەسەری وەستاون. لێرەوە دەگەینە ئەو دیتنەی، بیانووهێنانەوەی نالۆجیکیی کردەیەکی پۆزەتیق نییە و لێو▯ فێربوونیشی لێبەدیناکرێت.
زۆرجار بیانووهێناوە بۆئەوەیە تا دانپێدانان روونەدات. بەڵام ئەوەی لە کێشەکەدا مەبەستە دانپێدانانە نەک بیانووهێناوە. تەنانەت بیانووهێناوە بۆ دەستبەسەرکردنی کەسێک لەلایەن پۆلیسەوە، بابەتێکە دەکەوێتە نێوان ئەو کردەیەی کەسەکە ئەنجامیداوە لەگەڵ خودی یاسا.

ئازاد حەمە
پرۆفیسۆر لە فەلسەفە لە زانکۆی سلێمانی

شەڕی ئێستای ئیسڕائیل و ئێران دەسپێکی شەڕ نیە بەڵک و درێژە پێدانی شەڕە!.. حەسەن ڕازانی

چەند سەرنجێک و ڕاستکردنەوەی چەند شیکرندنەوەیەکی باو بەڵام، بە بڕوای من، نادرووست لە سەر ئەو شەڕە!

یەکەم: تا ئێستاشی لە گەڵدا بێت، من پێم وایە، تەواوی ئەو شەڕانەی وەڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوڕاست و باکووری ئەفریقاو ناوچەکە بە گشتی شەڕی پڕۆکسی و بە وەکالەت بووە. لەو نێوەدا تەنانەت زووربەی بزووتنەوەو پارتی سیاسیی و هێزی چەکداری ناوچەکەو سەر بە گەلانی دابەشکراوو ماف پێشێلکرایش بە دینی و نەتەوەییشەوە دەگرێتەوە. من پێم وایە، ڕوسیا شەڕ بۆخۆی دەکاو لە پێناو خۆیدا دەیکات لە گەڵ ئوکڕانیا. بەڵام ئۆکڕانیا بریتیە لە پێشەوەی بەرەی شەڕی ناتۆ لە گەڵ ڕووسیا. ئامانجە گەورەکە ڕوسیایە کە دیارە ئێستا چینیشی هاتۆتە پاڵ. دەوڵەت و سیستەمەکانی تر جا با خاوەنی کەمێک لە چەکی ئەتۆمیش بن، بۆ نموونە کۆریای باکوور، دەکەونە دەرەوەی م□ بەستی ڕاستوخۆوە.

دووەم: شەڕ ئەمڕۆ دەستی پێنەکردووە بەڵک و درێژەی پێدەدرێت و فراوانتر دەکرێت. ئەو شەڕەی ئێستای نێوان ئیسرایل و ئێران دەچێتە ناو چوارچێوەی شەڕی بە وەکالەت و پڕۆکسیەوە. شەڕەکە بەم شێوەیە دەستی پێکردووەو پلانی بۆ داڕێژراوە کە من پێم وایە مێژووی ناوچەکە لە شەڕو پێکدادان□دا پشتڕاستی ئەو شیکردنەوەیەی من دەکاتەوە کە بەم شێوەیە بە زینجیرەو یەک لە دوای یەک دەستی پێکردوەو پلانی بۆ داڕێژراوە:

١- بە بڕوای من، ئەو شەڕە سەرەتا لە پەیماننامەی١١ی ئازاری ١٩٧٥ ی نێوان شای ئێران و هەواری بۆمیدیانی جەزائیرو سەدام دەستی پێکردووە. پلانەکە نەمانی شۆڕشی ئ□یلولی بە دوا خۆیدا هێناو سەدامی بۆ هەمیشە خستە تەڵەوە. دیارە لە پشتی ئەو پەیماننامە هەمان ئەو سیستەمە هەبووە کە ئێستا سەرپەرشی جیبەجێکردنی تەواوی پلانەکە دەکات. جا جار هەیە بە ئاشکراو جاریش هەیە بە نهێنی و

جارهەیە بۆ خۆی ڕاستەوخۆو جاریش هەیە لە ڕێگەی پڕۆکسی و وەکیلەکانیەوە بەشداری دەکا!

٢- شەڕ دەستی پیکردووەو بەردەوام بووە لە ڕێگەی شەڕی هەشت ساڵەی نێوان ئێران و ئێڕاق و درێژەی هەبووە بە شەڕی کەنداوی یەکەم و شەڕی کەنداوی دووەم و تا گ□یشتن بە لە ناوبردنی سیستەم و دەسەڵاتەکەی سەدام بە تەواوی.

٣-شەڕ درێژەی هەبووە تا گ□یشت بە خوڵقاندنی ئەو تێکەو لێکەو بێسەرەو بەرەییەی کە ناویان لێنا بەهاری عەڕەبی. کە من پێم وایە، بەهاری عەڕەبی بەهار نەبوو بۆ خەڵکی عەڕەب بەڵکو لە زستانی هەرێ سەختیش بەستەڵەکاوی تر بوو! لە بەهاری عەڕەبیدا زووربەی پڕۆکسی و وەکیلە هەرێ سەرەکیەکان کە بە شێوەیەک لە شێوەکان لە سەر بەرەی ڕووسیا دەبینران لە ناوبران و لە شوێنیان سیستەمێکی تێکەڵ لەئەم ولەئەو، لە ئاخوند و لە بەناو عیلمانی، دەسەڵاتێکی دابەشبوو، بێ ناوەندیی و بێهێزیان دامەزراند! لە هەندێک شوێنانیش دیکتاتۆریەتی داعشییان بەسەر خەڵکیدا بەزۆرە ملێ سەپاند. بۆ نموونە تاڵیبان لە ئەفغانستان و ئەحمەد شەرعیەکان لە سوریا، شوێنیش هەیە سیستەمی تێکەڵ لە ئاخوندیی و نەتەوەیی و ڕەگەزییان دامەزراند. بە گشتی تەواوی ئەو سیستەمانەی کە شوێنی دەوڵەت و سیستەمەکانی پێش بەهاری عەڕەبیان گرتەوە سیستەم و دەسەڵاتی بێهێزن، بێ ئیرادەن، درووستکراون و هێنرانە سەر کورسی.

٤- شەڕ بەردەوام بووەو پشووی نەداوە، دەسەڵاتە بنەماڵەییەکەی ئەسەد لە سوریا کە زستانی عەڕەبی ئەویشی گرتەوەو بەڵام توانی خۆی بگرێت تا وای لێهات لە سەر لێواری ڕوخان و مەرگ نزیکیان کردەوە، بەڵام چونکە تاقە سیستەم و دەسەڵات بوو کە مابوو لە ناوچەکەداو لە سەر بەرەی ڕوسیا خۆی حساب دەکردو لە سەر لێواری مەرگ و ڕوخانیش بوو، ڕوسیا فریای کەوتو لە ڕێگەی ئێرانەوەو لە دواییشدا ڕاستەوخۆ ڕوسیا بۆ خۆشی هاتە ناو مەیدانەکەوەو بەرەنگاریی لە دەسەڵاتەکەی ئەسەد کرد. بەڵام پلان داڕێژەرانی شەڕە گەورەکە زۆر لەوە بەهێزتر بوون کە ڕوسیا بتوانێت بۆ هەتا سەر پارێزگاری لە دەسەڵاتی ئەسەد بکات. بۆیە لە کۆتاییدا دەستبەرداری بوو ئینجا شەڕعیەکان هاتنە سەر دەسەڵات کە ئەمەی دواییان ویست و خواستی بەرنامە داڕێژەرانی شەڕەکەن و هەر ئەوانیش هێنایانن. شەڕەکە درێژەی هەیەو درێژەشی پێدەدەن تا دەگەنە ئامانجی کۆتاییان!

٥- شەڕەکە درێژەی هەبووەو نەوەستاوە. ئێران وەک پڕۆکسی□کی بەرەی ڕوسیا دەستی بە جموجۆڵی ڕاستەوخۆ کردو هێڵ و ناوچەی هیلالی شیعە مەزەبی خۆی لەو ناوچەیەدا دامەزراندو تا ڕادەیەک خۆی لەو ناوچەیەدا کونفەیکون بوو.

٦- ئێران ڕاستەوخۆ هەر کە خومەینی هاتە سەر حوکم، دیارە بە هاوکاری ناتۆ، دەستی بە دامەزراندنی هیلالی شیعە کردو لوبنان یەکەم شوێن بوو کە بنکەی ئێرانی لە ژێر ناوی حیزب اللەی لبنانی تێدا دامەزراند. لە فەلەستین لە ڕێگەی حەماسەوە هاتە ناوەوە لە یەمەنیش لە ڕێگەی حوسییەکانەوە خۆی قایم کردو لە ئێراقیش لە ڕێگەی شیعەکانەوە تا ڕادەیەک بەشێک لە کوردەکانیش دەستی بە سەر تەواوی جومگەکانی دەسەڵاتدا گرت. کەواتە ئێران خۆی کردە کوێخاو موختاری تەواوی ناوچەکە بە نموونە سوریا، ئێراق کوردوستان، یەمەن و فەلەستین و لوبنانیش. ئەم هەموو جم و جووڵەی ئێران بە بڕوای من ناتۆ بە سەرپەرشتی ئەمریکا لێی بێئاگا نەبووەو تا ڕادەیەک هاوکارییشیان کردوە بە ئەوەی ناتۆ بتوانێت پلانە گەورەکە جێبەجێ بکات. بۆ نموونە وەک چۆن ئێران هاوکاری حەماسی کردووە لە فەلەستین ،(ئیسڕائیل)یش زیاتر هاوکاری کردوون لە دژی بەرەی فەتح. شەڕەکە بەردەوامەو درێژەی هەبووە.

٧- شەڕەکە درێژەی پێدراوە. بەڵگەکان ئەوە نیشان دەدەن کە حەماس نەیدەتوانی ئەو هێرشەی حەوتی ئەکتۆبەر لە دژی ئیسڕائیل ئەنجام بدات ئەگەر بهاتایە سوپای ئیسڕائیل و دەزگا ئیستیخباڕاتیی و ئەمنیەکانی ئیسڕائیل تا ڕادەیەک ئەو کارەی حەماسیان بە کەیفە نەبایە. هێرشەکەی حەماس ڕێگای خۆش کرد بۆ درێژە پێدانی شەڕەکەو لەناوبردنی حوسی و حیزب و اللەی لوبنانی و حەماس. شەڕەکە بووە هۆی وێران کردنی تەواوی ژێرخان و سەرخانی کەرتی غەزەو یەمەن. شەڕەکە بووە هۆی لە ناوبردنی حوسییەکان بە تەواوی یان بێهێزکردنیان، لە ناوبردنی حەماس یان بە تەواوی بێهێزکردنیان و هەروەها لە لوبنانیش ئیتر حیزب اللە ناتوانێت ئەو حیزب اللەی جاران بێت و هەڕەشە بکات لە ئیسڕائیل.

شەڕەکە بەردەوام بووەو درێژەی هەبووە. بابەتی ئێران هاتە گۆڕێ و بە توندی قسەی لەسەر کرا. ناتۆ بە سەرپەرشتی ئەمریکا بە هیچ شێوەیەک نایەوێت ئێران دەستی بگا بە چەکی ئەتۆمی. بە بڕوای من ئەمەیان تەنها بەهانەیەو زین و مەم دەکەنە بەهانە. شەڕەکە وەک بەرنامەی بۆ دانراوە دەبێ درێژەی هەبێ تا دەگاتە ئامانجی کۆتایی پلان دانەران.

- ٨- ئێستا شەڕەکە بەردەوامەو ئێرانی گرتەوە. من هەر لە سەرەتای دەستپێکی شەڕی غەزەدا نوسینێکم بڵاوکردەوە و تێیدا نووسیبووم کە ئەم شەڕە درێژەی دەبێ و ئامانج شتێکی گەورەترەو دەبێ بە تەواوی دەست و پێ و کلک و گوێی ئێران

ببەن و هیلالی شیعە نەهێڵن و ئێران بە دەست و پا بکەن لە ناوچەکەداو گەلانی ناوچەکەش بە تەواوی برسی بکەن ئینجا هێرش بەنە سەر ئێران دەست پێدەکات. وا بەچوونەکەم هاتەتە دی و ئێستا شەڕە بەردەوامەو گەییشتەتە ئێران و بەردەوامیش دەبێ و فراوانتریش دەبێ تا ئامانجی کۆتایی. ئەم شەڕە درێژەی دەبێ تاکو ئەو سیستەمەی کە لە پشتی دەستپێکردنی ئەو شەڕەوەیە، کە سیستەمی سەرمایەداری جیهانیە بە سەرپەرشتی ئەمریکا دەگا بە ئامانجی کۆتایی خۆی یاخود شەڕەکە سەری خاوەنەکەی دەخوات. جا من پێم وایە ئەو سیستەمە سەرمایەداریە جیهانیە هێندە دژە ئینسانییەو هێندە بێبەزەییە کە ئەگەر بزانێت خۆی تێدا دەچێت و دەرەقەتی نایەت و ڕیسکەی لێدەبێتەوە بە خوری، ئەوە سەرەو دووی لێناکات کە دنیا دەکاتە خەرابەیەک و بایە قوش تێیدا دەخوێنێت. هیوادارم ئەمەی دوایيان ڕوونەدات!

سێهەم: لەملاو لەولا دەبیسرێت کە ئەمریکا و ئیسرائیل دەرەقەت نایەن و خەریکن لەناوبچن و لە ڕووی داراییەوە ئەو شەڕە هەناونیە سەرچۆک. من پێم وایە ئەم بەچوون و تێڕوانینە هەڵەیەو باش نەخوێندنەوەی سیستەمی سەرمایەداریەو تێنەگەیشتن لە مێژووەکەیەتی. بە بڕوای من ئەو سیستەمە سەرمایەداریە جیهانیە بە سەرپەرشتی ئەمریکاو ناتۆ ئەو درێژەی پلانی بە شەڕەکە داناوە هەر لە سەرەتاوە زانیویتی کە چەند تریلیۆن دۆلار دەبێ سەرف بکات تا دەگاتە ئامانجی کۆتایی. بە بڕوای من سیستەمی سەرمایە هێندە گوێ ناداتە ئەوەی سەدان ملیار دۆلار سەرف بکات بە لە ناوبردنی کیانێکی بچکۆلەی سیستەمێکی خێڵەکیی و کۆمۆنیزمیی بەناو گوێ دەداتە بوونی ئەو سیستەمە خێڵەکیی و کۆمۆنیزمیە جا با زۆر بچکۆلەش بێت. ئەمریکا نایەوێت ئەم سیستەمە خێڵەکییە لە سەر گۆی زەوی بوونی هەبێ. دەیەوێت داعشییەکان و شیعییەکان و بەکرە حەرامییەکان و تالیبانەکان و چەندین گرووپی دژە ئینسانی تر هەبێن بەناو نایەوێت لە هیچ شوێنێک خێڵەکییەکان و کۆمۆنیزمیەکان بوونیان هەبێ! شەڕ شەڕی سەرمایەیەو بەردەوام دەبێ تا ئەو کاتەی بە تەواوی سەرمایەو سیستەمەکەی تەواوی گۆی زەوی داگیر دەکا. نابێ لە سەر گۆی زەویەکەمان شوێنێک بمێنێت کە لە گەڵ سیستەمی سەرمایە هاوڕاو تەبا نەبێ!

چوارەم: هەڵەو کورت بینی و شیکردنەوەیەکی نادروستە تەنها بەڕەی ناتۆ بیبینرێت کە چەندە پوڵ و پارە بە شەڕ خەرج دەکات. بەناو سیستەمی ئاخوندەکانی ئێران نەبینن کە چەند

خەرج دەکەن بۆ تیرۆرو هیلالی شیعەو ناردنە دەرەوەی شۆڕش و سەرکوتی ناوخۆیی و قەتڵ و عامی ژنان و ئازادی خوازانی ئێران. بە بڕوای من، ئەوەی کە ئاخوندەکان نابینن ئەوەیە چونکە هەمووی لە سەر حیسابی خەڵکەو هیچ خۆشگوزەرانییەکیان بۆ خەڵکی ئێران نەهێشتۆتەوەو لە سەر حیسابی گۆشت و خوێن و ئێسقانی خەڵکی ئێرانە کە سیستەمی ئاخوندەکان درێژە بەشەڕو مانەوەی خۆیان دەدەن.

پێنجەم: پەیوەستە هەمیشە ناوەڕۆک و مانای گۆرانیەکەی کاوێز ئاغامان لە یاد بێت کە لە سەر شەڕی بەردە قارەمان گوتوویەتی کە شەڕەکە لە نێوانی کوردەکان بە سەرکردایەتی شێخ مەحمودو ئینگلیزەکاندا بووە. کوردەکان تەنها ساچمەزەن و تاپەو ماوزەرو شادمان و قەچەقانی و شتی لەو بابەتەیان هەبوەو شەڕیان پێکردووەو ئینگلیزەکانیش لە ئاسمانەوە بە چەکی پێشکەوتوو شەڕیان کردووەو لە ئەنجامدا جەنابی شێخیان بە زیندوویی پەلبەستوو کردوەو بەرەو هیندوستانیان بردووەو چەکدارەکانی تریش هەر یەکەی بە کونێک و شوێنێک تێی تەقاندووە. ئێستای ناتۆ بە سەرپەرشتی ئەمریکاو جیهانی عەڕەبی و ئیسلامی هەمان سەردەمی کاوێز ئاغاو شێخ مەحمودە. بە تفەنگی شادمانە شەڕ ناکرێ لەگەڵ ئاسمانە. شەڕی ئیسرائیل لە گەڵ حەماس، لە گەڵ حیزب اللە ، لە گەڵ حوسیەکان ئەم ڕاستیە دەسەلمێنێت و لە گەڵ ئێرانیش هەر لەم دواییانەدا سەلماندی ئێران دەستەوستانە لە بەرامبەر چەکی پێشکەوتووی ئیسرائیلدا. ئیتر هەراو زەنای دەزگا ڕاگەیاندنەکانی جیهانی عەڕەبی و ئیسلامی پوولێک ناکات.

شەشەم: دەبێ و پەیوەستە هەموومان ئەو ڕاستیە بزانین کە جیهانی عەڕەبی و ئیسلامی بە گشتی و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە تایبەتی لە لایەن ناتۆوە بە سەرپەرشتی ئەمریکا لە ژێرچاودێریدایەو ناتۆ بە گشتی و ئەمریکا بە تایبەتی نایانەوێت ئەو ناوچەیە لە ژێر کۆنتڕۆڵی ئەوان و سیستەمی سەرمایەی جیهانی دەرچێت. بۆ ئەو مەبەستە ناتۆ بە سەرپەرشتی ئەمریکا پەنا بە چەندشتێک دەبا لەوانە:

١-ڕێگە نەدان بە بوونی دەوڵەتی بەهێز لە ناوچەکەدا،

٢- درووست کردنی دەوڵەتۆکەی بچوک بچوک کە لە ژێر کۆنتڕۆڵی ناتۆ بە گشی و یان لە ژێر کۆنتڕۆڵی ئەمریکادا بێت بە تایبەتی،

٣- درووست کردنی کێشەی ڕەگەزیی، نەتەوەیی و خاک، دینی و مەزهەبی و شتی تر لە ناوچەکەو جیهانی عەڕەبی و ئیسلامی،

٤- هەشتنەوەی کێشەی فەلەستینیەکان و کوردەکان بەوشێوەیەی ئەستای. بۆی هەیە کەمێک شتیان بۆ بکەن بۆ نموونە دەوڵەتی بچووک بچوکی ژێر کۆنترۆڵی خۆیان بەڵام هەرگیز کوردوستانی گەورەو دەوڵەتی فەلستینی نەتەوەیی یان دینی ریگا نادەن!

٥- ژیاندنەوەو گرنگی دان بە گرووپی دینی تیرۆریستی و ڕێگە گرتن لە بزووتنەوەو پارتی سیاسی خەڵکیی و کۆمۆنیستی و چەپ و لیبڕال کە خۆشگوزەرانی بۆ خەڵک دابین بکەن،

٦-ڕێگە دان بە سیستەمی دیکتارۆیی لە وێنەی سەدام و ئەسەدو ڕێگەگرتن لە سیستەمی درووستکراو بە دەستی خەڵک.

٧- هەرگیز ڕێگە نادرێت دەوڵەتی سەبەخۆی فەلەستینی وەک کە فەلەستینیەکان داوای دەکەن و خوێنی بۆ دەڕێژن درووست ببێت لە تەنیشتی دەوڵەتێکی عیبری کە پێشەوەی بەرەی ناتۆ و ئەمریکایە لە ناوچەکەداو بەرامبەر جیهانی عەرەبی و ئیسلامی!

حەوتەم: شەڕ بەردەوامەو درێژەی هەیە. ئیستا تەواوی ناوچەکەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و گەلان و خەڵکی ناوچەکەو دنیای عەرەبی و ئیسلامی شەڕ وێرانی کردوە، ماندووی کردووە، وای لێکردوە ئاوات بە دەسەڵاتی شەیتان دەخوازن . خەڵکی ناوچەکەو جیهانی عەرەبی و ئیسلامی جێگەریی سیاسیی و ئیداریان دەوێت، بە دوای لوقمەیک نانەوەن کە هەبێ بیخۆن. سیستەمی سەرمایەش ئەمەی دەوێ و ئەستا بەو ئامانجەی گەیشتووە.. شەڕ بەردەوامەو کۆتایی نایەت تا سیستەمی سەرمایە دەگاتە ئامانجی کۆتایی خۆی. تەنها خەڵک و بەرەی چەپ و و سەکیولارو کۆمۆنیزم دەتوانێت کۆتای بەشەڕ بهێنێت بەڵام ڕێکخراوبوونی ئەو بەرەیە هەندە گرنگە وەک چۆن کە ئۆکسجین و هەناسەبۆ ژیان پێویستە. ئەم ڕێکخراوبوونە بە داخەوە لە ئیستادا نیەو هیچ چاوەڕوانیش ناکرێت وا بە زوویی پێک بێت!

هەشتەم: گلەییەک و ڕەخنەیەکی من لە بەرەی چەپ و کۆمۆنیست و تەواوی لیبڕالەکانی نێو جیهانی عەرەبی و ئیسلامی بریتیە لە :
من وای دەبینم و پێم وایە لە تەواوی بە ناو شۆڕش و بزووتنەوە چەکداریی و ڕاپەڕین و ئیعتیڕازاتی جەماوەریشدا لە هەر وڵاتێکی نێو جیهانی عەرەبی و ئیسلامییدا بەرەی چەپ و کۆمۆنیست و لیبڕاڵ و سەکیولار پشکی شێریان بەردەکەوێت. بە بڕوای من ئەوە ئەوانن کە خەڵک دەهێننە سەرجادەو ئەوە ئەوان دەبنە سووتەمەنی و دەسەڵاتەکان دەڕوخێن بەڵام خاڵە گرنگەکە ئەوەیە کە ئەوان لە ڕێگەی خەڵکەوە سیستەمەکان دەڕوخێن و دەسەڵاتەکان لادەبەن بەڵام خۆیان نایەنە سەرکارو دەستبەتاڵ و مایەپووچ دەمێننەوە لە

کۆتاییدا هیچ بەدەست ناهێنن. چونکە لە پشتی ئەوانەوە هێزی ڕێکخراوو ئامادە باش بوونی هەیە. بە بڕوای من خاڵی لاوازی بەرەی چەپ و کۆمۆنیستەکان لە جیهانی عەڕەبی و ئیسلامیدا ئەوەیە کە ڕێکخراونین بەڵام بە ژمارە زۆرایەتی پێک دەهێنن. زۆرایەتی پێی خۆشە وەک چەپ و کۆمۆنیستێک بڕوای هەبێ و خۆی نیشاندات بەڵام کە دێتە سەر ڕێکخراوبوون لەدەرەوەی بابەتەکەدا دەردەکەون. بۆ نموونە شۆڕشی گەلانی ئێران و ڕاپەڕینەکانی ئێرا ق و کوردوستان و چەندین شوێن و کاتی تر. کە بەرەی چەپ و کۆمۆنیستەکان و لیبڕاڵەکان دەبنە داینەمەی ڕاستەوخۆی ڕاپەڕینی خەڵک، بەڵام لە بەرهەمەکەی بەشدار نین و مایەی پووچ دەمیننەوە. ئەمەش کەمایەسیەکی گەورەو دیارە لە نێو بەرەی چەپ و کۆمۆنیزمدا.. من هیوادارم خۆیان ڕێکخراو بکەن!

حەسەن ڕازانی
٢٢ی پووشپەڕی ٢٠٢٥

دوای بەشداری ئەمریکا، شەڕەکە و دواڕۆژی ڕژێمی ئێران بەرەو کوێ.. شێرکۆ کرمانج

لەم بابەتە هەوڵ دەدەین وەڵامی کۆمەڵێک پرسیار بدەینەوە هەر لە کاریگەرییەکانی بەشدارییەکەی ئەمریکا لە شەڕی ئێران-ئیسرائیل تا دەگاتە پرسی گۆڕینی ڕژێم و ئەگەرەکانی درێژبوونەوەی یان کۆتایی شەڕەکە. لە کۆتایی هەندێک قسە لە پێگەی کورد دەکەین.
دوابەدوای بەشداری ئەمریکا لە لێدانی بنکە ئەتۆمییەکانی ئێران لە ٢٢ی حوزەیران، شەڕە ئێران-ئیسرائیل چۆتە قۆناغێکی دیکە. ئەم لێدانە یان شەڕەکە گەورەتر و بەرفراوانتر دەکات، یان کۆتایی پێ دەهێنێت، هەر چییەک بێت شەڕەکە وەک خۆی نامێنێتەوە. ئەگەر ئێران بە توندی وەڵامی ئەمریکا بداتەوە، ئەوە وەڵامی ئەمریکا زۆر چڕتر دەبێت و ئەو ئاماژەیەی کە ئەمڕۆ ترەمپ بە “گۆڕینی ڕژێم” کردی، ئیدی لەوانەیە بەجددی کاری لەسەر دەکرێت. خۆ ئەگەر ئێران وەڵامی نەبێت، ئەوە ئەگەرەکانی دانوستان لەگەڵ ئەمریکا زیندوو دەبێتەوە،

خەیمەی سەفوان دووبارە دەبێتەوە. بەکورتی، ئێران وەڵام نەداتەوە، زۆر لاواز و فشەڵ دەردەکەوێت و ڕووی مەجلیسانی نامێنێت، وەڵامیش بداتەوە، دەڕووخێنرێت.

ئیسرائیل، "ڕژێم ناگۆڕین"، لەوانەیە خۆی بتەپێت

ئیسرائیل توانای گۆڕینی ڕژێمی ئێرانی نییە، لە شەڕ و ململانێکانی سێ ئامانجی هەیە. یەکەم پەڕوباڵکردنی پڕۆکسییەکانی (حیزبوڵڵا، حەماس، حەشد، حوسییەکان)، کە تا ڕادەیەکی چاک ئەو ئامانجەی پێکاوە، بەتایبەتی دوای ڕووخانی ڕژێمەکەی بەشار ئەسەد، کە نەک هەر بووە مایەی لەدەستدانی هاوپەیمانێکی ستراتیجی لە سووریا، بەڵکوو توناکانی زیندووبوونەوە و بەهێزبوونەوە و پڕچەککردنەوەی حیزبوڵڵا نەما، ئەویش بە پچڕانی ئەو کۆریدۆرەی کە ئێرانی بە باشووری لوبنان دەبەستەوە. دووەم، لاوازکردنی توانا مووشەکییەکانی ئێران. لە دە ڕۆژی ڕابردوودا، ئیسرائیل بە تەقاندنەوەی کارخانەکان و حەمبارەکان و مووشەکهاوێژەکان توانا مووشەکییەکانی ئێرانی بە ڕادەی ٥٠٪ کەم کردەتەوە. تا شەڕیش ڕادەوەستێت لەم کردارەی بەردەوام دەبێت. سێیەم، لەناوبردنی تواناکانی دروستکردنی چەکی ئەتۆمی. هەر لە ڕۆژی یەکەمی شەڕەکە تا ئێستا ئیسرائیل بەردەوام هێرشی کردەتە سەر بنکە ئەتۆمییەکانی ئێران بەڵام ئەو چاک دەیزانی بەبێ هاوکاری ئەمریکا ناتوانێت ئەم ئامانجەی بپێکێ، بۆیە پێی ئەمریکایان ڕاکێشا بۆ ناو شەڕەکە، لانی کەم، بۆ بەشداری کردن لە لێدانی بنکە ئەتۆمییەکەی فەردۆ، کە دوێنێ ئەمریکا ئەو داخوازییەی بۆ ئیسرائیل جێبەجێ کرد. لەبەرئەوەی ئیسرئیل کەم تا زۆر وا خەریکە لە ئامانجەکانی نزیک دەبێتەوە، بۆیە گۆڕینی ڕژێم زۆر گرنگ نییە، گرنگ ئەوەیە کە ئێران نەتوانێت هەڕەشە لە ئیسرائیل بکات و چەکی ئەتۆمی دروست بکات. بۆیە، گۆڕین یان مانەوەی ڕژێمی ئێران لەسەر حوکم ئەو بایەخەی بۆ ئەوان نییە. بەڵام حەز بە بالادەستی بەرەی توندڕەو (خامنەیی و سوپای پاسداران) پێک هاتوون، نییە. هەر بۆیە لە ڕۆژی یەکەمەوە سەرکردەکانی پاسداران دەکاتە ئامانج، حەزیش دەکات خامنەیی بکوژێت بەڵام ئەمریکا تا ئێستا ڕێگرە. ئیسرائیل، خۆی لە لێدانی بەرەی میانڕەو (سەرۆکی ئێران و پەرلەمان و سوپای/ئەرتەشی ئێران) تا ئێستا، پاراستووە، چونکە دەیەوێت ئەم بەرەیە لە دواجار بەتەواوی دەسەڵات بگرنە دەست، بەمەش ئەگەرەکانی سەرکەشی لەدژی ئیسرائیل، لانی کەم، بۆ چەندین دەیەی دیکە دوورکەوێتەوە. خۆ ئەگەر وەک ئاکامێکی شەڕەکە ڕژێمی ئێران ڕووخا، ئەوە لەوانەیە زیاتر سوکنایان بێت.

ترەمپ دەیەوێت ڕژێم بگۆڕێت نەک بیگۆڕێت

ئەمریکا دەیەوێت ڕژێم سیاسەت و ڕەفتار و کرداری بگۆڕێت، واتە ڕژێم دەستبەرداری پڕۆگرامی دروستکردنی چەکی ئەتۆمی بێت، نەک ئەمریکا بیگۆڕێت، واتە ئەم ڕژێمە لادات و ڕژێمێکی دیکە لەبری دانێت. ترەمپ و پشتیوانەکانی لە ماگا (MAGA) نایانەوێت ڕژێم بڕوخێت لەبەر ئەم هۆکارانە: یەکەم، بەڕووخانی ڕژێم ئەمریکا سەرئێشەیەکی گەورەی بۆ دروست دەبێت، ئێران دابەش و پەرتەوازە دەبێت، دەبێتە دەوڵەتێکی لەرزۆک و فشەڵ. ئەمە زۆر لە قازانجی کوردە، بەڵام ئەوە خەمی ئەمریکا نییە. ئەمریکییەکان پێیان وایە، بە ڕووخانی ڕژێم سوودەمەندی یەکەم تورکیا دەبێت چونکە لە ڕێگەی ئازەرییە "هاوزمانەکان"ییەوە، ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ، قووڵایی ستراتیجی زیاد دەکات و ئاڵەنگاریی بۆ ئەمریکییەکان و ئیسرائیلییەکان دروست دەکات. ڕووخانی ڕژێم ئەگەری ئەوە دەنێتە گۆڕێ کە کوردستان و خوزستان (عەرەبستان) و بەلوچستان ببن بە ناوچەی نیمچە-سەربەخۆ وەک ئێستای باشوور و ڕۆژاڤای کوردستان. ئەمریکا لەوانەیە ئەوەی پێ خراپ نەبێت بەڵام دەبێت پارێزگارییان لێ بکات، ئەگەرنا شەڕی ناوخۆ دروست دەبێت، لە هەردوو باردا سەرئێشەی زیاتر بۆ ئەمریکییەکان دروست دەبێت. هاوکات، لە غیابی دەسەڵاتێکی ناوەندی، ئەگەری سەرهەڵدانی گرووپی توندڕەو و تیرۆریست زۆر دەبێت. بێجگە لەمە، خەڵکێکی زۆر کۆچ بۆ ئەوروپا و ئەمریکا و ئوسترالیا دەکەن، ئەمەش هیچ کەس و لایەنێکی ڕۆژئاوایی نەک پێی ناخۆشە بەڵکوو تەحەمولی ناکات. ئەو ئێرانەی کە لە ناوەڕاست و ڕۆژئاوای ئێران دەمێنێتەوە، ئێرانی فارسەکان، هێندەی دیکە دەکەوێتە باوەشی چین و ڕووسیا چونکە وەک گوتم بەلوچستان و خوزستان و کوردستان، لەوانەیە بەر ئەمریکا بکەون و ئازەربایجانیش بەر تورکیا. ئەم دۆخە ناسەقامگیرییەک لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دروست دەکات کە لە بەرژەوەندی سعودیە و ئیمارات نییە. خۆ ئەگەر ئەوە بەبیر خۆمان بهێنینەوە کە ترەمپ چەند مانگێک پێش ئێستا باسی وەبەرهێنانی دوو ترلیۆن دۆلاری دەکرد لەوێ، ئەوە دەبێت ئەوە بزانین کە وەبەرهێنانی لەو شێوەیە پێویستی بە ڕۆژهەڵات-ناوەڕاستێکی ئارام و سەقامگیرە. لە [illegible]، ئەمریکییەکان، ئێرانێکی لاواز و ملکەچیان لا گرنگترە، ئێرانێک کە بتوانن فەرمانەکانی خۆیانی بەسەردا بسەپێنن یان لانی کەم وای لێ بکەن سەرکەشی نەکات، لە ڕووخانی ڕژێم کە دەرکەوتە و لێکەوتەکانی نازانن. لەوانەش گرنگتر، ئەمریکییەکان پێیان وایە بە ڕاگرتنی پارسەنگی هێز لە ناوچەکە بوونی ئێرانێک کە هێندە بەهێز نەبێت سەرئێشە بۆ ئەوان دروست بکات، بەڵام هێندەش لاواز نەبێت کە سعودیە

و وڵاتانی کەنداو پێویستیان بە ئەمریکا نەمێنێت، واتە ڕاگرتنی هاوسەنگی سوننە-شیعە نابێت لەبیر بکرێت. هەموو ئەوانەی وامان لێ دەکات کە بڵێین، پێناچێت ئەمریکییەکان حەز بە گۆڕینی ڕژێم بکەن.

شەڕەکە چەند دەخایەنێت؟

یاسایەکی گشتی لە شەڕدا هەیە کە دەڵێت دەست پێ کردنی شەڕ لە دەستی خۆتە بەڵام کۆتاییەکانی کەس نازانێت بەدەستی کێیە. سەرەڕای ئەمە، من پێموایە، ئیسرائیل هەر کاتێک حەز بکات دەتوانێت ئەم شەڕە ڕابگرێت، بەتایبەتی دوای لەدانی بنکە ئەتۆمییەکانی ئێران لەلایەن ئەمریکییەکانەوە چونکە وەک ئاماژەی پێ کرا، ئیسرائیل بەگشتی ئامانجە سەرەکییەکانی تا ئێستا پێکاوە. هاوکات، درێژەدان بە شەڕ نە لە بەرژەوەندی ئێرانە، نە ئیسرائیلیش قازانجی لێ دەکات. ئێران، دوای لە دەستدانی ئاسمانی وڵاتەکەی بە فڕۆکەکانی ئیسرائیل، هاوکات، دوای هەڵتەکاندنی بنکە ئەتۆمییەکانی، ئیدی هیچی نەماوە لە هەگبەی کە بتوانێت ئاراستەکانی شەڕەکەی پێ بگۆڕێت. پڕۆکسییەکانی بێدەنگن، مووشەکەکان و مووشەکهاوێژەکانی ڕۆژ بە ڕۆژ لە کورتی دەدەن. لەوانەش ترسناکتر، درێژەپێدانی شەڕە ئەگەرەکانی سەرهەڵدانی جەماوەری دێنێتە گۆڕێ. لە شەڕەکیشدا کە درێژکردنەوەی لە قازانجی هیچ کەس و لایەنێک نەبێت و دەرچوون لێی پێچەوانەکەی بێت، ئەوا ئەگەرەکانی ڕاگەیاندنی کۆتایی شەڕ، بەڕای من زۆر نزیکە، مەگەر شتێکی چاوەڕوان نەکراو ڕووبدات.

کورد و ڕووخانی ڕژێم

لەوانەی هیچ کەس و لایەنێک بە قەد کورد و بلوچ پێی خۆش نەبێت کە ڕژێم بڕووخێت، بەڵام حەز و ئامانجی ئەم دوو نەتەوەیە کەمترین بایەخی پێ دەدرێت لەو حیساباتانەی کە لەلایەن بەشدارانی شەڕەکە دەیکەن. ئەم دوو گـــــرووپە هەم وەک نەتەوە هەم وەک مەزهەب لە زۆرینەی فارس جیان، دوو چەوساوەترین گرووپی ئێرانیشن. لاوازبوونی ڕژێم زۆر لە قازانجی کورد دا نییە چونکە ڕژێم مووشەک و چەکی ئەتۆمیشی نەبێت لەوانەیە بتوانێت بپڕژێتە سەر کورد. لە حالەتی لاوازبوونی ڕژێم، بەتایبەتی ئەگەر میانڕەوەکان سەرکار بن، ئەوە ئەگەری هەیە کورد هەناسەیەکی ڕۆژەیی باشتر بدات و هەندێک دەرفەتی بۆ بڕەخسێت کە بە هەندێک لە مافەکانی شاد بێت، بەڵام ڕووخانی ڕژێم دنیایەک دەرگا بە ڕووی کورد دا دەکاتەوە کە کورد تێیدا دەتوانێت لە خراپترین دۆخدا ناوچەیەکی فیدراڵی، کۆنفیدراڵی، یان نیمچە-سەربەخۆ بۆ خۆی زامن بکات، لە باشترین حاڵەتیشدا لەوانەیە هەنگاو بە سەربەخۆیی بنێت. لە دۆخی داڕمانی دەوڵەتی ئێران، کێشەی

هەرە گەورەی کورد، کورد خۆیەتی، واتە دابەشبوون و پەرتەوازەیی و فرەگوتاریی و فرەلەشکریی. کوردەکان فێر نەبن پێکەوە هەڵ بکەن و پێک بێن لەسەر چەند ئامانج و بەرنامەیەکی هاوبەش، ئەوە لە ڕەخسانی هەر هەل و دەرفەتێک، ناتوانن وەک پێویست ئامانجەکان بپێکن.